

«ORGANITZAR EL CAOS»

Pot semblar «inactual», com a Nietzsche les seves consideracions. Però l'expressió és precisament de Nietzsche, en la segona de les seves consideracions inactuals, *Els estudis històrics*: «Cal organitzar el caos.» (Recordem que Joan Crexells, l'enyorat, en converses particulars, preveia, com a antídota a l'època en la qual «hom considerarà només les masses» i «l'abandonament complet de la personalitat a favor del *processus* universal», un retorn, meditat, a Nietzsche, al més original de Nietzsche.)

Cal guardar proporcions, és clar. No estem exposats al perill d'ésser envaïts per la història. Certa joventut, retardada en alguns aspectes, és indòcil o indiferent, i ha desaprès. Nietzsche diria que «ha guarit». Contra el que ell esperava, però, no han esdevingut encara «homes», no han après encara de conèixer-se ells mateixos. Surten d'un agregat on només aparentaven ésser adults per integrar un agregat novell on els demanen d'abdicar de la individualitat a benefici de l'home col·lectiu. No els esclavitzava la història, però els esclavitzava el «devenir». No saben ésser ni no-històrics ni suprahistòrics. Blasmen un dogma en nom d'un altre dogma; substitueixen una apologètica per una altra i el sadisme pel masoquisme. No els vaga d'aturar-se un moment en el cós foll vers la incerta clariana per descobrir la llum que porten en ells mateixos. Eren gent de ramat i el ramat enyoren. Canvien de gos.

Això entre els destacats. Calia dir-ho? Però, els altres? La majoria? En descriure Nietzsche el caos en què es van debatre els grecs abans d'organitzar-se, diu que llur cultura era un garbuix de concepcions exòtiques, semítiques, egípcies, i llur religió una guerra dels déus de tot l'Orient. Van aprendre, però, d'organitzar el caos, d'esclaus doblegats sota el pes de tant de tresor van passar a ésser els hereus. El van augmentar, el van fer fructificar, van crear una civilització.

El caos en què es debaten els nostres no és, malauradament, cap garbuix de concepcions de formes, sinó sentiments. La càrrega que els doblega com uns camàlics no és cap tresor de cultures, sinó un sac de gemecs. Mentre ací i allà intenten d'establir les Ciutats ideals, ací gemeguem i plorem.

Quan la nova generació, la més castigada, que, intel·lectualment i espiritualment, es va formar sota la Dictadura de Primo de Rivera, va poder establir contacte amb les realitats patriòtiques i socials, els primers guies que ha acceptat han estat aquells qui ja porten un garbuix indestriable dintre seu, els inendegables. Hem vist entre nosaltres aconseguir els més allargats tiratges tot de publicacions on, en un mateix número, feien l'apologia del Nacionalisme, del Comunisme i de l'Anarquia; on situaven en un mateix pla, per exemple,

Prat de la Riba, Marx, Pi i Margall, Bakunin o els més irresponsables arribistes; on donaven, amb lletra grossa, les màximes més personals dels nostres pensadors al costat i en equivalència amb les de saberuts desqualificats.

Rica de sentiments, però fosca d'intel·ligència i fluixa de caràcter, a la nova generació ningú no li ha ensenyat encara que per a la convivència sota un règim liberal i democràtic cal, amb el recobriment de la Pàtria, el recobriment de cadascun dels ciutadans en llur pròpia consciència i en la consciència de la col·lectivitat.

J. V. Foix

[21-II-1932]